

Position paper

Rondetafelgesprek Ruimtelijke ordening - 26 september 2024

Neem de verstandige besluiten waar we nu en in de toekomst profijt van hebben

Een apocalyptische verwoesting in centraal Europa door extreme hoosbuien. Ook in Nederland hebben we dit jaar veel regen moeten verwerken. Dat het goed is gegaan, is te danken aan de verstandige keuzes die ruim 20 jaar geleden zijn gemaakt. Er is ruimte aan de rivier gegeven, dijken zijn versterkt en waterbergingengebieden ingericht. Om Nederland veilig te houden, moeten we blijven investeren in dit soort maatregelen en ruimte reserveren voor water. Op die manier zorgen we dat huidige en volgende generaties profijt hebben van de verstandige besluiten die we nu nemen. Rekening houden met water duldt geen uitsstel. De hoosbuien vallen nu. De droogte kan volgend jaar weer toeslaan. We móeten door op de ingeslagen weg met de interbestuurlijke uitvoeringsagenda en water een plek blijven geven in de plannen voor woningbouw, natuur, landbouw en industrie.

Slim bouwen

Het is duidelijk dat er een nijpend tekort is aan woningen. Er zal veel extra gebouwd moeten gaan worden om dit op te lossen. Hoe doen we dit slim en toekomstbestendig? Hoe zorgen we ervoor dat de gevolgen van extreem weer goed kunnen worden opgevangen en schade en overlast worden beperkt? Ook in gebieden waar wateroverlast een nieuw verschijnsel is? Vanaf nu moeten we in Nederland slim gaan bouwen. Dat betekent nieuwbouwlocaties kiezen waar ruimte is of wordt gereserveerd voor water en niet bouwen op plekken die daarvoor ongeschikt zijn -zoals uiterwaarden, slappe bodem en beekdalen.

Het principe 'water en bodem sturend' voor ruimtelijke plannen doorzetten

Het vorige kabinet zette in het regeerakkoord dat 'water en bodem sturend' moeten worden voor ruimtelijke plannen. Dit is een fantastische eerste stap. Alleen blijkt het in de praktijk nog op veel uitvoeringsproblemen te stuiten. Daarbij is water geen extra belang, maar een gegeven. Als we water geen ruimte geven, neemt het water de ruimte.

Water en bodem leidend laten zijn blijkt lastig als het concreet wordt en daarom is wettelijke borging nodig, ook in de Nota Ruimte. Nu zijn er vaak lastige discussies over verschillende belangen. Bijvoorbeeld bij het Vijfde Dorp waar de gemeente vindt dat er voldoende watermaatregelen worden getroffen, maar het waterschap niet. De weging van het waterbelang is weliswaar opgenomen in de Omgevingswet als verplicht bij ruimtelijke planvorming, maar zou steviger verankerd moeten worden.

Waterschappen vragen om ruimte, regels en regie

De waterschappen vragen daarom het kabinet om ruimte, regels en regie. Waterschappen willen dat het kabinet het beleid van 'water en bodem sturend' voor zowel het stedelijk als het landelijk gebied voortzet. Het afwegen van het waterbelang moet minder vrijblijvend worden. Dat kan bijvoorbeeld door toekomstbestendige bouwvoorschriften op te nemen in het Bouwbesluit. Zo zorgen we ervoor dat huishoudens straks niet worden opgezadeld met grote schade door extreem weer.

Overheden voortijdig betrekken

In het regeerakkoord stelt het kabinet dat zij medeoverheden vroegtijdig wil betrekken om vervolgens als rijk de knopen door te hakken. Water is daarbij geen puzzelstukje; het is de tafel waarop de complexe puzzel van de ruimtelijke ordening moet worden gelegd. Waterschappen nemen graag aan die tafel plaats, met de medeoverheden, waarbij we het rijk oproepen om het stuur in handen te nemen. We moeten samen met alle betrokken partijen afwegen wat waar het beste op zijn plaats is en wat dit aan aanpassingen

vraagt. Niet alleen van het watersysteem, maar ook van de ruimtelijke inrichting en van de waterweerbaarheid van de economische functies, de landbouw en de gebouwde omgeving.

Zorgen over versnippering ruimtelijke beleid

De waterschappen zijn bezorgd over de versnippering van ruimtelijk beleid. Op nationaal en regionaal niveau lopen er verschillende trajecten die de inrichting van gebieden de komende jaren gaan bepalen: de gebiedsgerichte aanpakken in het landelijk gebied, de provinciale ruimtelijke puzzels (het programma NOVEX), maar ook de Regionale Energiestrategieën, woningbouwafspraken en verstedelijkingsstrategieën. De planning en het abstractieniveau van deze lopende trajecten verschillen.